

GAÁL ISTVÁN KÖSZÖNTÉSE

Természetesen méltat-
hatnám – mint oly so-
kan tették – Gaál Ist-
ván, a filmrendező ér-
demeit, az Európai
Utazás szerkesztősége
nevében azonban in-
kább arról az értelmi-

ségről beszélek (a 70. születésnap alkalmából örömmel és szere-
tettel), aki nagyszerű filmekkel maga mögött, a kilencvenes évek
elején bejött a szerkesztőségünkbe, és minden manír (álszerény-
ség vagy az ellenkezője) nélkül közölte: rokonszenves neki az,
amit csinálunk, szívesen segít. Kitűnő írásokat, fényképeket kap-
tunk tőle, részt vett hazai és külföldi találkozóinkon. Élményt je-
lentett Róma utcáit, tereit bejárni vele, akinek Rómáról készített
képeit korábbról már ismertük.

Milyen ember ez a kitűnő művész? Szóts Istvánra, vállalt
mesterére emlékeztet tartózkodó és férfias eleganciája. Személyi-
sége s írása is ilyen. A művészetek iránti elkötelezettsége olyan
magától értetődő, hogy szinte mindent mást kizár. Az egész vi-
lágot létrehozandó vagy létre hozott művészi eredménynek látja.
Közép-Európa s benne Magyarország utóbbi évtizede sajnos nem
kedvez az ilyen igényességű, a mérnök szakszerűségével, módszer-
ességével s ugyanakkor a régi olasz mesterekre valló invenció-
val dolgozó művész számára, mint Gaál István. És mégis – ebben
az évtizedben készítette el például Bartók-filmjét, a *Gyökereket*,
amelyben a pontosan megszólaló ütemek és hangszerek egyaránt
nagy erővel hívják elő Erdély hegyeit, az óceánt és a kenyeret áhí-
tattal készítő asszonyt és New Yorkot. A műben mindennek ren-
delt helye van. Ezen az alkotáson nem fog rontani az idő.

Mit kívánjak? Írjon továbbra is az Európai Utasnak, mind-
annyiunk örömére.

Éltesse Isten sokáig, egészségben, erőben, segítse őt új és méltó
feladatokhoz!

Módos Péter

Számunk szerzői

- ANDRÁS SÁNDOR (1934)
költő, szerkesztő
- BERKES TAMÁS (1954)
irodalomtörténész
- BORDA LAJOS (1950)
antikvárius
- ÉBLI GÁBOR (1970)
esztéta
- FERDINÁNDY GYÖRGY (1935)
író, kritikus
- GÁLFALVY GYÖRGY (1942)
író, szerkesztő
- GERGELY ANDRÁS (1946)
történész, diplomata
- GÖMÖRI GYÖRGY (1934)
irodalomtörténész, költő, műfordító
- GYÖRFFY LÁSZLÓ (1940)
író
- HATÁR GYÖZŐ (1914)
író, költő, London
- HAVEL, VÁCLAV (1936)
író, a Cseh Köztársaság volt elnöke
- JANČAR, DRAGO (1948)
író, Ljubljana
- KISS SZEMÁN RÓBERT (1962)
a Prágai Magyar Kulturális Központ
igazgatója
- KODOLÁNYI GYULA (1942)
író, szerkesztő
- KOVÁCS ISTVÁN (1945)
író, költő
- L. SIMON LÁSZLÓ (1972)
költő, szerkesztő
- LACKFI JÁNOS (1971)
költő, műfordító
- LÁZÁR ERVIN (1936)
író
- LENGYEL BALÁZS (1918)
író, kritikus
- MASAU DAN, MARIA
a Revoltella Múzeum igazgatónője,
Trieszt
- MÁRTON LÁSZLÓ (1959)
író, műfordító
- MÉSZÁROS ANDOR (1971)
irodalomtörténész
- METZ KATALIN (1938)
újságíró, színikritikus
- SÁRKÖZY PÉTER (1945)
irodalomtörténész
- SCHOLZ-STRASSER, INGE (1952)
a Freud Múzeum igazgatónője, Bécs
- SZŐCS GÉZA (1953)
költő, politikus
- TÓTH ÉVA (1939)
költő, műfordító

EUROPEAN TRAVELLER 52 – 2003/3 – CONTENTS

The issue opens with a speech by *Václav Havel* in which he draws up the balance of his term as President and alludes to the wider context of political and social changes. The Slovenian writer *Drago Jančar* uses his essay to address the question of the topicality of the idea of Central Europe. *András Gergely* introduces and comments on the recently published book by the Polish political scientist *Jacek Purchla*.

An article by *Inge Scholz-Strasser* takes us through the Freud Museum in Vienna. *Maria Masau Dan* outlines the history of Trieste's Revoltella Museum, using the life and career of its founder as the article's central thread. *Gábor Ébli*'s article is concerned with *Imre Pán*, the acknowledged theoretician and collector of 20th century avant-garde painting and his collection. In the European Traveller's Hungarian Radio programme, Hungarian writers talk of their memorable encounters with Europe: we continue with the series of published versions of these broadcasts which started in our previous issue.

In the inter-war period the relations between small Central European nations was marked by conflict and frequent hostility; however even then there were some who took pains to foster understanding and drawing together. Among them were *Anton Straka* the Czechos cultural diplomat and *Oszkár Sárkány* the Hungarian literary historian; *Tamás Berkes* provides parallel biographies of them. *Apollo* was published in Budapest in the 1930s; *Andor Mészáros* recalls this journal which fervently embraced the Central European idea. *Róbert Kiss Szemán* gives an account of the Hungarian Institute in Prague, now fifty years old, of which he is the current director. *Péter Sárközy* heads the Hungarian Department of the La Sapienza University in Rome; here he gives an overview of the past and current state of the teaching of Hungarian philology in Italy.

The folklorist and collector of the Csángó folk songs of Moldavia *Zoltán Kallós* is interviewed by *Katalin Metz*; what emerges is a life that was not without difficulties. Finally we pay tribute to *István Gaál* on the occasion of the 70th birthday of the film director, who has been one of our frequent contributors.

The next issue of European Traveller will appear in December.

EUROPÄISCHER REISENDER 52 – 3/2003 – INHALT

Die 52. Ausgabe des Europäischen Reisenden beginnt mit der Rede *Václav Havels*, in der er die Bilanz seiner Tätigkeit als Präsident zieht und die weiteren Zusammenhänge des gesellschaftlichen und politischen Wandels in Mitteleuropa untersucht. Der slowenische Schriftsteller *Drago Jančar* geht in seinem Essay der Frage nach, ob Mitteleuropa als Idee überhaupt noch aktuell ist. *András Gergely* rezensiert das unlängst erschienene Buch des polnischen Politologen *Jacek Purchla*.

Zeit für Museumsbesuche: *Inge Scholz-Strasser* führt uns durch das Freudmuseum Wien, *Maria Masau Dan* zeichnet die Geschichte des Museo Revoltella in Triest nach, wobei sie den Lebenslauf des Gründers und Namensgebers in den Mittelpunkt stellt. *Imre Pán* war ein wichtiger ungarischer Theoretiker und eifriger Sammler der Avantgardemalerei des 20. Jahrhunderts; *Gábor Ébli* porträtiert den Sammler und dessen Sammlung.

In der Sendereihe des ungarischen Rundfunks über Europäische Reisende erinnern sich ungarische SchriftstellerInnen an ihre Begegnungen mit Europa. Wir setzen in der jetzigen Ausgabe die Veröffentlichung dieser Texte in gedruckter Form fort.

In der Zwischenkriegszeit waren die Beziehungen zwischen den kleinen Völkern Mitteleuropas durch schwere Spannungen, oft durch Feindschaften belastet. Dennoch gab es immer wieder Menschen, die sich um Verständigung und Annäherung bemühten. Der tschechoslowakische Kulturdiplomate *Anton Straka* und der ungarische Literaturhistoriker *Oszkár Sárkány* gehörten zu ihnen: *Tamás Berkes* skizziert die parallele Biographie der beiden. *Andor Mészáros* erzählt die Geschichte der Zeitschrift *Apollo*, die sich in den 1930er Jahren in Budapest der mitteleuropäischen Idee gewidmet hat.

Über die Arbeit des vor 50 Jahren gegründeten Ungarischen Instituts in Prag berichtet sein heutiger Direktor *Róbert Kiss Szemán*. Der Leiter des ungarischen Lehrstuhls an der Universität La Sapienza in Rom, *Péter Sárközy*, überblickt Vergangenheit und Gegenwart des Unterrichts der ungarischen Philologie in Italien.

Der Ethnologe *Zoltán Kallós* hat sich als Sammler große Verdienste um den Volksliedschatz der ungarischen Csangos in Moldau erworben; im Gespräch mit *Katalin Metz* erzählt er über seinen wechselhaften Lebensweg. Zum Schluss gratulieren wir dem Filmregisseur *István Gaál* zu seinem 70. Geburtstag; zu unserer Freude konnten wir im Laufe der Jahre immer wieder Texte von ihm veröffentlichen.

Die nächste Ausgabe des Europäischen Reisenden erscheint im Dezember.

VIAGGIATORE EUROPEO 52 – 3/2003 – SOMMARIO

Questo numero della nostra rivista si apre con il discorso con cui *Václav Havel* traccia un bilancio della sua attività di Presidente, senza perdere di vista i rapporti tra le trasformazioni socio-politiche che si sono realizzate in Europa Centrale. Lo studio dello scrittore sloveno *Drago Jančar* riflette se sia ancora attuale il concetto dell'Europa Centrale. *András Gergely* ci presenta e commenta il recente volume del politologo polacco *Jacek Purchla*.

L'articolo di *Inge Scholz-Strasser* porta il lettore al Museo Freud di Vienna, mentre *Maria Masau Dan* ci presenta la storia del Museo Revoltella di Trieste, illustrando la carriera del fondatore che ha gli dato il nome. *Imre Pán* è stato un importante teorico e anche un assiduo collezionista della pittura di avanguardia del Novecento. L'articolo di *Gábor Ébli* parla di lui e della sua collezione.

La Radio Ungherese manda in onda una serie di programmi intitolati „Viaggiatori Europei”. In questa serie scrittori ungheresi rievocano i loro memorabili incontri con l'Europa. Abbiamo già cominciato la pubblicazione della versione stampata di questi programmi e procediamo con il lavoro.

Nel periodo tra le due guerre mondiali le relazioni tra le piccole nazioni dell'Europa Centrale sono state rese difficili da gravi tensioni e spesso anche da inimicizia. Anche in quell'epoca esistevano però persone che hanno lavorato a favore della comprensione e dell'avvicinamento. Tra di esse bisogna menzionare il diplomatico cecoslovacco *Anton Straka* e lo storico della letteratura ungherese *Oszkár Sárkány*. *Tamás Berkes* ha scritto le biografie parallele di questi due personaggi. Negli anni 1930 è stata pubblicata a Budapest la rivista „Apollo”, redatta nello spirito centro-europeo: *Andor Mészáros* ci racconta la storia della rivista. *Róbert Kiss Szemán*, attuale direttore dell'Istituto Ungherese di Praga, fondata 50 anni fa, scrive del lavoro del suo istituto. *Péter Sárközy*, titolare della cattedra di ungherese all'Università La Sapienza di Roma esamina il passato e il presente dell'insegnamento della filologia ungherese in Italia.

Il folklorista *Zoltán Kallós*, collezionista delle canzoni popolari ungheresi dei csángó della Moldavia parla della propria vita piena di difficoltà nell'intervista concessa a *Katalin Metz*. Infine salutiamo il 70enne regista cinematografico *István Gaál* che nel corso degli anni passati – per la nostra gioia – è figurato varie volte tra i nostri autori.

Il prossimo numero del Viaggiatore Europeo uscirà in dicembre. ■